

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

12. An confessio extra iudicialis sufficiat, ut Inquisitores possint torquere reum? Et an, si reus revocavit confessionem extra iudicalem, sit torquendus? Et an confessio extra iudicialis ita valeat ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

sex primas lin. hujus
rel. & §. per
mult. & ult.
etiar. hujus
rel. & alij
§. positum in
annot. ult.
hujus rel.

est ad sciam probationem delicti, non autem ad illius
circumstantias non substantiales; & ideo asserit Soula
in *aphor. Inquis. lib. 2. cap. 13. num. 7.* testes inhabiles
non probant admicula, advinicula, inquam, non
substantialia. Ita ille. Unde inferitur hos testes admitti
ad probandum, v. g. familiaritatem cum hæreticis,
conventicula seereta, & alia hujusmodi, quia hæc
demonstrant delictum, & sunt de illius intrinseca sub-
stantia, non autem, v. g. ad probandum Baptismum
inquisiti &c. licet Bossius *tit. de crimine læsæ majest.*
num. 114. & Gigas *eodem tit. quest. 5. per totam*, cum
aliis doceant testes admissos ad probandum aliquod
delictum, admitti debere ad probandum ea omnia, sine
quibus delictum esse non potest; verum nostram sen-
tentiam tener Farinacius *quest. 56. de testibus a n. 78.*
illamque confirmat doctus Narbona in *recopilat. par. 2.*
leg. 2. gloss. 7. n. 6. & segg. adi illum, & non pigebit.

Sup. hoc sup.
in tr. 10. Rel.
41. §. Dico
quarto à lin.
6. & vers. Et
ideo, & in
Rel. 74. §. 2.
ad med. vers.
Deposito, &
hic sup. lege
Rel. 6. per
tor. & §. ejus
primæ not.

7. Nota quartò quòd licet hujusmodi testes non
sufficiant ad plenam probationem, sed ad pœnam
extraordinariam, vel ad torturam, ut docet Rojas *sin-
gul. 193. num. 3.* & alij penes ipsum. Non est tamen
negandum quòd si magnus sit eorum numerus, & ad-
sint conjecturæ sufficientes, suppletur eorum defectus,
& potest imponi pœna ordinaria. Ita Soula in *aphor.*
Inquis. lib. 2. cap. 13. num. 13. Pegna in *direct. part. 3. com-
ment. 113.* Joseph Sesse *tom. 4. decis. Regn. Aragon. 477.*
n. 28. & alij. Unde non gravabor hic apponere verba
Castri Palai in *opere morali tom. 1. tractat. 4. disputat. 8.*
punct. 15. §. 4. n. 1. ubi sic ait: De testibus inhabilibus
ut sunt excommunicati, criminosi, socij criminis,
Iudæi, & hæretici, communis & recepta sententia
est non integrè delictum probare, quia licet favore
fidei ad testificandum admittantur, admittuntur tamen
ut periculum falsitatis dicenda subjecti, neque enim
hoc periculum, quod est intrinsecum, purgari potest
admissione, ex quo fit duplici teste conteste socij cri-
minis, aut aliis inhabilibus non posse reum ad pœ-
nam ordinariam condemnari, etiam si indicia & cir-
cumstantiæ concurrant, quibus præsumi potest veri-
tatem deponere, quia hujusmodi indicia & circum-
stantiæ expostulantur, ut eorum dictum admitti possit,
non autem expostulantur ut integrè probent, ut le-
genti textum in *cap. in fidei favorem, de heret. in 6.*

Sup. hoc &
segg. in hoc
§. signatè in
duobus §§.
primis non
patet, & pro
parte le-
ge etiam alia
Rel. dictæ
not. &c.

patet quòd circa depositio unius testis inhabilis raro
ad torturam sufficit, nisi aliis adminiculis, & præsum-
ptionibus gravibus adjuvetur; depositio duorum suffi-
ciat ad torturam, vel ad condemnandum reum pœna
extraordinaria; trium, vel quatuor depositio ad con-
demnationem ordinariam sufficit, quia multitudine
deponentium inhabilitas illorum reparatur. Ita Palaus.
Sed ego pœce viri docti nunquam condemnare hæ-
reticum pœna ordinaria ex testimonio trium testium
inhabiliū, quia hodie ut plurimum non damnatur
hæreticus ad pœnam ordinariam, nisi adversus illum
adsint tres testes contestes omni exceptione majores;
quomodo igitur dampnandus erit ex testimonio trium
testium inhabiliū? imò neque cum quatuor, plu-
res itaque requiruntur; & tali in casu numerus tes-
tum, ut observat Rojas *singul. 188. num. 3.* supplet eo-
rum defectus etiam ad effectum, ut dicantur omni
exceptione majores, & etiam si omnes patiantur ali-
quas exceptiones. Ita Gregor. XV. in *decis. 351. n. 4.*
& §. & Cæsar de Grassis *decis. 175. num. 9.* licet, ut
verum fatear, quoad hoc ultimum dissentiat Cache-
ranus *consil. 64. num. 30.* & Burlatus *lib. 3. consil. 321.*
num. 21.

Sup. hoc lege
sex primas
lin. hujus
rel. & §. No-
ta tertio, &
sup. in tr. 10.
mag. lib. 5. scilicet 5. §. possunt in hac causa, fol. mibi 728. &
ex Rel. 41. Eymericum in *direct. part. 3. quest. 69.* docent Siman-

8. Nota quintò, hos testes inhabiles, criminosos
infames, &c. admittendos esse non solum in defectum
aliarum probationum, sed etiam in casu, quo aliter ve-
ritas haberi possit, & ita contra Delrium in *disquisit.*
sup. in tr. 10. mag. lib. 5. scilicet 5. §. possunt in hac causa, fol. mibi 728. &
ex Rel. 41. Eymericum in *direct. part. 3. quest. 69.* docent Siman-

ca in *calbol. inquit. tit. 35. num. 17.* Vmbertus Locutus
in *praxi Inquis. ver. excommunicati, num. 4.* Repet. *propos.*
torium Inquis. *ver. testes, ver. est tamen.* Scaccia de *judic. et exco.*
&c. *tom. 1. lib. 1. cap. 82. num. 2.* Farinacius de *heret. inquis.*
quest. 188. §. 5. num. 74. & alij, & pater ex textu in
cap. in fidei favorem de heret. in 6. ibi, *preferim in de-*
fectum aliarum probationum, dictio enim illa, prefer-
tim, est ampliativa, & demonstrat in omni casu ad-
mittendos esse, maxime in illo, hinc asserunt DD.
quos ad satietatem adducit amicus noster doctus An-
gustinus Barbosa in *tract. de dictationibus usufrequentibus,*
dist. 277. num. 4. quòd hæc dictio, *preferim*, exprimit
casum minus dubitabilem & implicat, & supponit ma-
gis indubitabilem.

9. Et tandem nota sextò quòd supradicti testes ad-
mittuntur contra reos, quando, ut habetur in *d. cap.*
in fidei favorem ex verisimilibus conjecturis, & ex
numero testium, aut personarum, tam deponentium,
quàm eorum contra quos deponitur, qualitate, ac
aliis circumstantiis sic testificantur, ut falsa dicere non
presumantur; & ita etiam observat Delrium in *disquisit.*
Mag. append. 2. lib. 5. quest. 1. Hippolytus de Macchilis
conf. 47. n. 13. Menochius de *arbitr. lib. 2. decis. 474. n. 18.*
Mascardus de *probat. lib. 1. concl. 158. num. 3.* & alij,
qui loquuntur de depositione socij criminis.

RESOL. XII.

An confessio extrajudicialis sufficiat, ut Inquisitores pos-
sint torquere reum?

Et an si reus revocavit confessionem extrajudicalem, sit
torquendus?

Et an confessio extrajudicialis ita valeat ad torturam, ut
si reus in tortura idem confiteatur, possit condemnari,
etiam si postea non ratificet confessionem?

Et an confessio extrajudicialis non probetur per testes sin-
gulares?

Et quid in crimine hæresis? Ex part. 4. tract. 6. Relol.
etiam 12.

§. 1. **R**espondeo affirmative cum Pegna in *direct.*
part. 3. comment. 110. lit. M. Simanca in *en-
cheir. titul. 56. num. 14.* Joseph Aldrete in *disquisit. agenda*
lib. 2. cap. 8. num. 3. Sanchez in *opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 3.*
dub. 15. num. 8. Sylvestro *ver. Indiciū, q. 2.* Angelo
n. 2. Tabiena *num. 1.* Gomez *tom. 3. var. cap. 13. num. 8.*
Petro Binsfeldio in *comment. de malef. & mal. leg. de*
indiciis, §. 9. Miranda in *ordine judic. tom. 2. quest. 26.*
art. 7. conclus. 1. Michaële Zanardo in *direct. Tuoled.*
part. 3. cap. 95. fol. 515. Soula in *aphorism. Inquis. lib. 2.*
cap. 39. num. 91. Joseph de S. Maria in *Tribun. Relig.*
tract. 5. cap. 2. §. 8. Julio Claro *q. 21. m. 3.* Farinacio *q. 37.*
num. 47. Carerio in *pract. leg. observare, num. 121.*
Hippolyto de Marillili in *pract. §. diligenter, num. 76.*
Rodríguez in *summa, tom. 2. cap. 162. num. 1.* & aliis
penes ipsos, quia non est credendum aliquem sibi fal-
sò crimen imponere.

2. Sed notandum est quòd Follerius in *pract. in 2.*
parte, num. 204. adducit decem & septem requirita,
ut confessio extrajudicialis sit indicium ad torturam;
verum, ut observat Baiardus in *addit. ad Iul. Clar. 21.*
num. 112. & Menochius de *presumption. lib. 1. quest. 89.*
num. 16. & segg. quatuor tantum sunt necessaria. Pri-
mum quòd confessio ista debet esse verisimilis, atque
ita debet habere causam præexistentem, nam si nulla
subesset causa, qua ita factum dici posset, indicium su-
mi non posset. Secundum, quòd hæc confessio facta
mi non posset. Secundum, quòd hæc confessio facta
beat calore iracundiae. Tertium quòd sit confessio spe-
cialis, non autem generalis, & quo loco, & quo tem-
pore fuerit facta. Quartum quòd hæc confessio

fit probata testimonio duorum, & licet hoc requiritur fit commune cum aliis indicis remotis, habet tamen nescio quid plus, cum majori quadam diligentia iij testificari debeant. Hæc omnia Menochius ex Folerio; & hoc ultimum docet etiam Villadiego in poli. cap. 3. n. 31. afferens duos testes de confessione extrajudiciali sufficere ad torturam, cum Ioseph de Sancta Maria in Tribun. Relig. tract. 5. cap. 2. §. 8. Giurba consil. 87. n. 20.

3. Adverte id, quod asserit Menochius, confessionem extrajudicalem debere esse cum loco & tempore, ut faciat indicium ad torturam docere etiam Brunum de indicis quest. 3. num. 16. Carcerium in praxi leg. observare n. 121. Farinacium quest. 82. n. 29. Antonium Quevedo lib. de indic. & tort. cap. 7. n. 3. & Mascardum lib. 1. concl. 350. n. 1. Sed adversus illos insurgit Antonius de Ballis in tract. var. lib. 1. q. 13. num. 3, quia non videtur ei possibile, nec verisimile extra iudicium quemquam velle narrare integrum factum cum circumstantiis, quod etiam advertit Bossius in tit. de Confess. n. 45. sed de hoc infra etiam redibit sermo in fine hujus resolutionis.

4. Notandum est tamen hic primò quòd Menoch. loc. cit. n. 25. Carcerius in praxi leg. observare, n. 121. Marfilus singul. 310. Cacheranus in decis. Pedem. 79. num. 25. Bertazolus lib. 2. consil. 166. num. 22. & alij asserunt, quòd si reus revocavit confessionem extrajudicalem, non est torquendus, cum sit confessio nudi facti; verum adversus hanc sententiam insurgit, & meritiò Iul. Clar. ubi supra, & novissimè doctus Petrus Caballus resol. crim. cent. 1. cas. 81. num. 4. ubi cum multis aliis probat, quòd si error non proberetur: semper talis confessio facit indicium ad torturam, & ita testatur de praxi. Atque hanc sententiam docet etiam Farinacius quest. 81. num. 28. Bossius tit. de Confess. num. 55. Binsfeldius in comment. de malef. leg. 9. de indicis, §. 9. Miranda in ordine judic. tom. 2. q. 26. art. 7. concl. 1. Unde caute legendus est à nostris DD. Inquisitoribus in hac questione Albertinus de agnosc. q. 25. num. 32. & Sanchez in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 15. num. 8.

5. Nota secundò quòd licet aliqui Doctores magni nominis, quos citat & sequitur Alphonsus Villagus in praxi lib. 7. cap. 14. concl. 3. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 353. n. 24. doceant confessionem extrajudicalem ita valere ad torturam, ut si reus in tortura idem confiteatur, possit condemnari, etiam si postea non ratificet confessionem; tamen hoc non est tenendum, si de condemnatione ad penam ordinariam criminis intelligatur, quia confessio in tormentis, præcedentibus indicis facta, semper requirit perseverantiam & ratificationem, alioqui est nullius momenti, cum vi tormentorum censetur expressa. Ita Martinus Besanus in 2. 2. D. Th. de just. q. 67. de injust. iudicis, quest. 10. concl. 2. n. 9. Pegna in direct. part. 3. comment. 110. & Petrus Caballus ubi supra n. 6. & alij penes ipsum, quibus adde Suarez de Paz in praxi tom. 1. part. 5. capite 3. §. 12. num. 26. Gomez tom. 3. var. cap. 13. n. 8. Cartharium de interrogat. reor. lib. 4. cap. 1. n. 153. Baiardum in addit. ad Iul. l. var. quest. 64. n. 136. Guazzinum tom. 2. lib. 1. defens. 30. dub. 35. n. 6. & ex nostris Simancam in carbot. instit. 65. n. 70. & Mirandam in ordine judic. tom. 2. quest. 26. art. 7. concl. 1. qui conclus. 2. cum multis DD. probat confessionem emanatam coram iudice incompetente semiplenè probare, & indicium facere ad torturam, modo sit spontanea & libera, vide Pegnam in direct. Inquisit. p. 3. comment. 118. in appen. & Genuesem in praxi Archiepiscop. cap. 8. num. 3.

6. Et tandem nota tertio quòd licet Farinac. q. 81. num. 45. & quest. 64. num. 145. cum aliis asserat, quòd confessio extrajudicialis non proberit per testes singulares,

tamen noster Sousa in Aphor. Inquisit. lib. 2. cap. 21. num. 10. in crimine hæresis contrarium docet, sic enim ait: Confessio extrajudicialis sufficiens probatur testibus singularibus, quorum singularitas est adminiculativa, præsertim in crimine hæresis. Ita ille, ubi citat Mascardum; & hanc sententiam etiam docet Albertinus de agnosc. quest. 25. num. 20. ubi ita asserit: Si darentur plures extrajudiciales confessiones rei, & unus testis deponeret de una confessione, & alter de altera, & sic quod testes essent singulares, licet unusquisque per se non faceret indicium, tamen hæc attestaciones simul junctæ indicium facerent ad torturam. Ita ille, qui respondet ad contraria & hanc sententiam probantea, quæ supra dicta sunt in resol. 7. & tandem, illam etiam tenet Castrus Palas in opere morali tract. 4. disputat. 8. punct. 9. num. 3. & 4. quicquid in contrarium asserat Farinacius, Menochius & alij.

Quæ hic est
sup. etiam
resol. 7.

RESOL. XIII.

An fama probeat indicium, ut Inquisitores reum torturæ subire possint? Ex p. 4. tr. 6. Ref. etiam 13.

§. 1. **Q**uicquid aliqui asserant, sola fama de se non est sufficiens indicium ad torturam; igitur secundum Simancam tit. 65. num. 37. ut propter famam quispiam torqueri queat, hæc omnia simul requiruntur, quòd reus vilis & infamatus sit, quòd fama sit orta non à malevolis, aut levibus hominibus, sed ab honestis, & fide dignis, & postremo quòd per testes idoneos probata sit, nec sat est, quòd testes dicant hanc esse publicam famam, nisi etiam rationem addant, quæ id necessariò concludant. Ita ille, & post illum Sanchez in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 15. n. 19. Sylvester etiam ver. Indicium, q. 4. Angelus n. 4. Atmilia n. 5. Tabiena n. 3. Miranda de ordine judic. tom. 2. q. 26. art. 5. concl. 1. & 2. Pegna in direct. Inquisit. p. 3. comment. 110. & Sousa in aphor. Inquisit. lib. 2. c. 39. n. 59. Quevedo lib. de indicis, & tortura cap. 9. n. 3. Menochius de præsumpt. lib. 1. q. 89. num. 51. qui num. 52. declarat hanc sententiam locum non habere, quando fama esset vehemens, nam tunc ipsa sola sine aliis adminiculis esset sufficiens ad torturam; quæ autem dicatur fama vehemens, hoc relinquit arbitrio iudicis. Sed Petrus Binsfeldius in comment. de Malef. & Math. leg. 9. de indicis, §. 6. Petrus Caballus in resol. crim. cent. 1. cas. 84. n. 14. putant famam vehementem de se sola non sufficere ad torturam; verum communis sententia Doctorum est in contrarium quos asserit Farinacius quest. 47. n. 28. sentiens famam vehementem sufficere, quod etiam docet Miranda de ordine judic. tom. 2. quest. 26. art. 5. concl. 1. Menochius consil. 788. num. 27. Peguera decis. 17. num. 16. Aldovinus consil. 26. num. 2. & ex nostris Pegna in direct. part. 3. comment. 110. Sed ut sit vehemens, advertit Farinacius quòd iudex aliquas regulas debet animadvertere, id est, quòd fama non dicitur vehemens, quando illa ortum habuit à personis inhonestis, & non fide dignis, & numerus testium minimè supplet illorum inhabilitatem in probatione famæ. Deinde attendenda est causa originis ipsius famæ, non autem nomen personarum, & ideo si fama ortum habuerit à mille personis, & nulla appareat causa, unde talis fama orta sit, non est habenda in consideratione, & ideo non facit indicium ad torturam. Sed stantibus prædictis considerationibus tantum est dicere famam vehementem facere indicium ad torturam, quantum dicere famam adminiculatam facere indicium ad torturam; ergo cum non possit fama vehemens dici, nisi sit adminiculata, sequitur has sententias inter se non pugnare. Concludendum igitur est dictam

scilicet 3 fama